

142. Medina, Apponyi Kiskastély mögött (KÖH 84063)

(Tolna megye) Ró

2012. október 1-jén, Medina belterületének DK-i részén, az Apponyi Kiskastély mögött, az ÉNy–DK irányú, egykor a Sió-medret követő dombtetőn, nagy mennyiségű római építőanyagot figyeltünk meg a szántásban. A villa helyén kb. 20 késő római érmet és egy bronzszobrocskát találtunk.

K. NÉMETH ANDRÁS – CZÖVEK ATTILA

143. Medina, Halom (KÖH 23179)

(Tolna megye) Ő

A Medina radarkomplexum építése során, 2012. június 5–6-án megelőző feltárást végeztünk a Halmi-dűlőben, a nyilvántartott halomsír közelében épített torony alapterületén. A megfigyeléseink arra mutattak, hogy a talajmechanikai fűrásminták által jelzett mélységi barna humuszréteg interglaciális képződmény, amiben régészeti leleteket nem találtunk. Ugyanakkor a megelőző feltárás során, a környezeti tényezők és a felszíni jelenségek vizsgálata alapján, sikerült beazonosítani az örökségvédelmi nyilvántartásban szereplő halomsír megmaradt részét, amely a most felépült toronytól 60 m távolságban van, és egy lokátort működtetnek rajta.

SZABÓ GÉZA

144. Mesztegnyő, Sós-gát (KÖH 68981)

(Somogy megye) B, Kő

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága (a Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum jogelőde) dolgozói 2012 június–júliusában és novemberében végezték a 68-as sz. főút átépítéséhez készített előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó terepbejárásokat. Az érintett területről 23 lelőhely volt ismert, ezek területét próbáltuk pontosítani, valamint a korábban bejáratlan területeken újabbakat keresni. A nyári hónapokban a közepesen magas és magas kukoricában, napraforgóban illetve a szántott területeken, novemberben a korábban gabonával fedett és mostanra felszántott illetve cukorréppal vagy még nem túl magas repcével fedett területeken tudtunk terepbejárást végezni.

Több lelőhely területét sikerült pontosítanunk vagy módosítanunk, így Mesztegnyő, Sós-gát bronzkori és középkori telep esetében is.

Munkatársak: Németh Péter Gergely, Nyári Zsolt, Cserép Tamás.

MOLNÁR ISTVÁN

145. Mezőnagymihály határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, U, B, Á, Ú, I

Az „Elektromos szabadvezeték kiváltása a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság területén” projekthez kapcsolódó régészeti helyszíni szemlélt és megelőző feltárást végeztünk a település határában, 2012. november 15. és 17. között. A helyszíni szemle során, a kinyitott kábelárkokban és a belőlük kikerült földben régészeti objektumokra utaló jeleket találtunk.

Liba-tanya Dél (KÖH 91759): A lelőhely a falutól D-re, Nagyecser falurészétől Ny-ra, a Liba-tanyától D-re, 500 m-re található, jelenleg marhalegelőként hasznosítják. Egy nagy mé-

retű agyaggyerő gödröt sikerült feltárnunk. Betöltéséből kevés patics és jellegtelen őskori kerámia került elő.

Liba-tanya Nyugat (KÖH 91757): A lelőhely a falutól D-re, Nagyecsertől Ny-ra, a Liba-tanyától Ny-ra, 500 m-re, egy kisebb kiemelkedésen található, jelenleg marhalegelőként hasznosítják. A helyszínen 3 objektumot tártunk fel. Egy téglalap alakú Árpád-kori házat, melynek kővel megerősített kemencéje volt. Betöltése kerámiát, állatsontot és paticsot tartalmazott. A másik objektum egy késő neolitikus, a tiszai kultúrához tartozó gödörkomplexumnak bizonyult, melynek betöltése nagy mennyiségű kerámiát, kagylót, állatsontot és paticsot tartalmazott. Az őskori objektum Ny-i sarkába egy későbbi kemence mélyült, betöltéséből leletanyag nem került elő.

Nagyecser, Fő utca, Nagyecser-tanya (KÖH 16106): A helyszíni szemlélt követően, két helyen nyitottunk szondaárkot, 2 m szélességben, a kábelárok Ny-i felében. Ennek során megállapítást nyert, hogy Nagyecser házainak építésekor a lelőhelyen található bronzkori települést teljes mértékben megbolygatták. Nagy mennyiségű újkori és bronzkori kerámia került elő vegyesen a legújabb kori szeméttel feltöltött rétegből.

HORVÁTH ANTÓNIA – MISKOLCZI MELINDA

146. Méra, Méra I. (KÖH 75061)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B

2012 márciusában terepbejárást végeztünk a község Ny-i határában. Az M30-as főút mentén, a dombtetőn, javarészt a középső bronzkori hatvani kultúra leletanyagát találtuk, de szórványosan néhány újkori edénytöredék és pattintott kő is előkerült.

2009-ben Lengyel György és Szolyák Péter egyetemi hallgatókkal (Miskolci Egyetem) három különálló lelőhelyet lokalizált a területen.⁴¹

GALKÓ JÓZSEF

147. Méra, Sós-pást (KÖH 78433)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B, I

A község É–ÉK-i szélén, a Bársonyos-patak mesterséges medrének Ny-i partján fekvő lelőhelyen 2011 decemberében Miskolczi Melinda folytatott próbafeltárást, melynek során bronzkori és császárkori germán telepobjektumokat talált.

A szennyvízvezeték fektetéséhez kapcsolódó megelőző feltárást 2012. augusztus 29-én végeztük a módosított nyomvonalon. A megnyitott 150 cm széles szelvények negatívnak bizonyultak (É-i szelvény: 20 m, D-i szelvény: 28 m hosszúságú). Bennük 80–90 cm átlagos mélységben értük el a sárga altalajt. Mindössze a D-i szelvény Ny-i metszetfalában mutatkozott egy köves betöltésű cölöplyuk, mely valószínűleg régészeti korszakból származik.

A lelőhely környezetét a kivitelezés folyamán, 2012 szeptemberében és októberében régészeti megfigyelés keretében vizsgáltuk tovább. Az É-i és D-i szelvények közötti területen, valamint a D-i szelvénytől D-re nem találtunk régészeti jelenségeket. Az É-i szelvénytől É-ra, 60–192 m között azonban néhány őskori objektum bizonytalan metszete, valamint szór-

41 RKM 2009, 282.

ványos bronzkori leletek kerültek elő. Ez alapján a lelőhelyet É–D-i irányúnak, és legalább 250×60 m nagyságúnak határozzuk meg.

CSENGERI PIROSKA

148. Mérk, Tiborszállás, Keselyűs-csatorna (KÖH 59047)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, B, I

2012 júniusa és szeptembere között a Jósa András Múzeum régészei megelőző feltárást végeztek Mérk község határában. A régészeti feltárást a község határában futó árvízvédelmi töltés munkálataihoz kapcsolódott, és mintegy 4 ha-os területet érintett.

A feltárást során 966 objektumszámot adtunk ki. A feltárt régészeti jelenségek jó része nem tartalmazott leletanyagot. Nagyonbbrészt a középső újkőkorba tartozó telepobjektumok (gödrök, árkok) kerültek elő, ezek közül említést érdemel 3 fabéléses, zsilipelt szerkezetű kút. Néhány helyen földfelszíni építmények nyomait is megtaláltuk: ezekre a szabályos, téglalap alaprajzot alkotó cölöplyuk-elhelyezkedésekből következettünk.

A feltárást legfontosabb eredménye a területen előkerült 10 középső neolitikus sír feltárása volt. Ezek téglalap alaprajzú, nyújtott vázas sírok voltak, nemek szerinti fektetéssel eltemetve. A mellékleteket egy-egy edény, néhány kovapenge, csontból készült gyöngyörök alkották. Az egyik férfisírban az elhunyt lábához egy kutyát is eltemettek. A sírok egymástól nagyobb távolságra helyezkedtek el, de egy-két sír kisebb csoportot alkotott.

Említést érdemel egy néhány tárgyból álló, kisebb bronzkori raktárlelet is.

A leletek restaurálása és az embertani anyag meghatározása megtörtént, a leletek feldolgozása folyamatban van.

Munkatársak: Jakab Attila, Kiss László, L. Nagy Márta, Pintye Gábor, Vizler Csaba.

SCHOLTZ RÓBERT – TOMPA GYÖRGY

149. Mindszent, Nagyludas-halom (KÖH 17196)

(Csongrád megye) R, B, Á

2012. augusztus 14-én a Mindszent, Szegvár és Derekegyház települések közigazgatási határán álló Ludas-halomnál, az ún. Hármashatár-keresztnél helyszíni szemlét végeztünk, mely során a kereszt mellett frissen lerakott, nagyobb mennyiségű építési törmelék, főleg téglatöredékeket találtunk, több négyzetméteres kiterjedésben.

A helyszínen megállapítható volt, hogy az építési törmelék a nyilvántartott régészeti lelőhely általános megjelenését, felszínének állapotát, valamint tájképi értékét is meghatározó módon, negatív irányban befolyásolja. Továbbá az itt található növénytársulások és a természetes gyepek is maradandó sérülést szenvedhetnek a törmelék közvetlen hatásai miatt.

Ezért a terület használatát és tulajdonosát is kértük, hogy a sített haladéktalanul szállítsák el, ellenkező esetben a Csongrád Megyei Kormányhivatal Örökségvédelmi Irodáját és egyéb szakhatóságokat is értesítjük. A kereszt lábánál elhelyezett törmelék a figyelmeztetés hatására végül elszállították, így a terület és az ösgep is megtisztult.

Munkatársak: Csathó András István, Sallainé Kapocsi Judit, Barbara Sudnik-Wóycikowska, Ivan I. Moysiyenko, Iwona Dembicz.

BEDE ÁDÁM

150. Miske határa

(Bács-Kiskun megye) Ő, B?, N, Kk, Kú, Ú

2011. október 18. és 2012. március 18. között végeztük el Miske ÉNy-i területének régészeti terepbejárását. Miske közigazgatási területének terepbejárására egy NKA pályázat révén sikerült anyagi támogatást szerezni az Ásatárs Kft.-nek a kalocsai Viski Károly Múzeummal együtt. A települést kettészelő Vajdas-csatornától K-re eső területen az Ásatárs Kft. munkatársai végezték el a terepi munkát. A terepbejárás során közel 1250 hektárnyi területet érintettünk, mely majdnem teljes egészében járható volt.

A terepbejárás eredményeként 11 lelőhelyet (50–60. lh.⁴²) és 4 szórványt sikerült lokalizálnunk. Miske ÉNy-i részén sem Vadász Éva, sem D. Szabó Kálmán nem végzett terepbejárás korábban, melynek oka valószínűleg a terület domborzati viszonyaiban keresendő. A kalocsai Sárközben fekvő Miske területén is a Duna volt a településhálózatot elsősorban meghatározó tényező. A Duna szabályozása előtt a folyó rendszeres áradásai következtében a fenti terület jelentős része időszakosan vízelborított volt. A felszínt egykori kanyargós medrek, fokok szabdalják, a nagyobb mélyedésekben az áradást követően is megmaradt a víz tavakat alkotva. A terepbejárás során fokozott figyelemmel vizsgáltuk át a magaslatokat, illetve a Vajdas-csatorna partját. Az említett ÉNy-i terület több helyen is nagyobb, hosszan futó kiemelkedésekkel volt tagolt, azonban ezek magassága alig érte el a tengerszint feletti 90 m-t. A felszíni gyűjtés alapján megállapítható, hogy a terület még a 18–19. században is gyéren volt lakott.

Az alacsony számú régészeti lelőhely és a néhány szórványlelet elhelyezkedése alapján nem lehet azok előfordulási helyéről általános képet adni, mivel a Vajdas-csatorna közelében, illetve attól igen távol is találtunk lelőhelyeket, néha olyan helyeken, ahol a tengerszint feletti magasságok alapján nem lehetett számítani azok előfordulására.

A lelőhelyek közül kettő tartozott az őskorba (54. és 58. lh.). Ezek általában kis leletszámúak voltak, ritkán jellegzetes leletanyaggal. Mindkét, keskenyebben elnyúló lelőhely kis kiterjedésű volt, irányuk pedig követte az adott dombhát vonalát. A két lelőhely egymástól kb. 470 m-re került elő. Az 58. lelőhelyen lelt, kézzel formált, kívül vörös, kő- és kerámiazúzalékkal soványított, morzsalékos anyagú edénytöredékek teljesen eltértek az 54. lelőhelyen gyűjtött, homokkal és kerámiazúzalékkal soványított anyagú, sárga/sárgásbarna színű töredékektől. Ez utóbbiak valószínűleg bronzkoriak lehetnek, melyekhez hasonló jellegű töredékeket találtunk a D. Szabó Kálmán által 75. lelőhelyszámon jelzett területen is.

Népvándorlás kori edénytöredék csak egy kisebb lelőhelyen került elő területünkön (51. lh.). Az É–D-i irányú magaslaton, a miskei műúttól É-ra és a Vajdas-csatornától Ny-ra, kb. 300 m-re elhelyezkedő lelőhelyen egy újkori edénytöredék mellől egy kézzel formált, kívül barna, szürke törésfelületű, nagy mé-

42 A lelőhelyek KÖH azonosítói: 90279, 90277, 90275, 90273, 90271, 90269, 90267, 90265, 90263, 90261, 90259.